

**UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET**

Danila Bojovića bb
P.f. 91
81402 Nikšić
Crna Gora

**UNIVERSITY OF MONTENEGRO
FACULTY OF PHILOLOGY**

Danila Bojovića bb
P.O. Box 91
81402 Nikšić
Montenegro

Tel.: +382 40 224 008, 243 912, Fax: +382 40 224 008, www.filoloski.ucg.ac.me, e-mail: filoloski@ucg.ac.me

Broj: 01-1457/10
Nikšić, 20. 9. 2023. godine

UNIVERZITET CRNE GORE

Odboru za doktorske studije

Senatu

U skladu sa članom 35 Pravila doktorskih studija dostavljamo Izvještaj Komisije za ocjenu podobnosti doktorske teze i kandidatkinje mr Nevene Tomić Brkuljan.

 DEKAN
Igor Lakić
Prof. dr Igor Lakić

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET
Br: 01-1457/9
Nikšić, 18. 09. 2023. god.

Na osnovu člana 64 Statuta Univerziteta Crne Gore, člana 35 Pravila doktorskih studija, Vijeće Filološkog fakulteta je na **CLXXXIX** sjednici, održanoj 18. 09. 2023. godine donijelo,

ODLUKU

1. Usvaja se Izvještaj Komisije za ocjenu podobnosti doktorske teze i kandidatkinje **mr Nevene Tomić Brkuljan**.
2. Prihvata se kao podobna za izradu doktorska teza pod nazivom **“Komunikativni i ekspresivni modeli upitnih rečenica u jeziku crnogorskih medijskih portala“** kandidatkinje mr Nevene Tomić Brkuljan.
3. Prijedlog dostaviti Odboru za doktorske studije i Senatu Univerziteta Crne Gore na dalji postupak.

OBRAZLOŽENJE

Vijeće Filološkog fakulteta je na CLXXXIX sjednici, održanoj 18. 09. 2023. godine razmatralo Izvještaj Komisije za ocjenu podobnosti doktorske teze **Komunikativni i ekspresivni modeli upitnih rečenica u jeziku crnogorskih medijskih portala“** kandidatkinje mr Nevene Tomić Brkuljan.

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u dispozitivu.

DEKAN

Prof. dr Igor Lakić

UNIVERZITET CRNE GORE
FILOLOŠKI FAKULTET

Pr. broj: 07. 09. 2023.			
Čl. broj	Broj	Prilog	Vrijednost
01	1457/7		

UNIVERZITET CRNE GORE

ObrazacD1: Ocjena podobnosti doktorske teze i kandidata

OCJENA PODOBNOSTI DOKTORSKE TEZE I KANDIDATA

OPŠTI PODACI O DOKTORANDU	
Titula, ime i prezime	mr Nevena Tomić-Brkuljan
Fakultet	Filološki fakultet
Studijski program	SP Jezik i književnost, usmjerenje: Crnogorski jezik
Broj indeksa	2/22
Podaci o magistarskom radu	Naziv: <i>Sintaksa i semantika imeničkih predložkih izraza u jeziku crnogorske dnevne štampe</i> Naučna oblast: Nauka o jeziku (sintaksa) Institucija na kojoj su završene magistarske studije: <i>Filološki fakultet UCG, Nauka o jeziku</i> Datum završetka: 9. 7. 2020. Ocjena: A (10)
NASLOV PREDLOŽENE TEME	
Na službenom jeziku	Komunikativni i ekspresivni modeli upitnih rečenica u jeziku crnogorskih medijskih portala
Na engleskom jeziku	Communicative and expressive models of interrogative sentences in the language of Montenegrin online media
Datum prihvatanja teme i kandidata na sjednici Vijeća organizacione jedinice	19. 7. 2023. godine
Naučna oblast doktorske disertacije	Nauka o jeziku (sintaksa)
Za navedenu oblast matični su sljedeći fakulteti	
Filološki fakultet u Nikšiću, UCG	
A. IZVJEŠTAJ SA JAVNE ODBRANE POLAZNIH ISTRAŽIVANJA DOKTORSKE DISERTACIJE	
<p>Javna odbrana polaznih istraživanja mr Nevene Tomić-Brkuljan održana je 5. 9. 2023. godine u 12 h na Filološkom fakultetu, pred komisijom u sastavu: prof. dr Sonja Nenezić, prof. dr Miodarka Tepavčević i prof. dr Dušanka Popović. Odbrana je završena u 13 h i 30 minuta. Kandidatkinja je obrazložila temu i predmet istraživanja buduće doktorske disertacije pod nazivom <i>Komunikativni i ekspresivni modeli upitnih rečenica u jeziku crnogorskih medijskih portala</i>, te u vezi sa tim i predstavila ciljeve, zadatke, hipoteze i metode koje će se koristiti u radu. Komisiji je predočen i preliminarni prikaz istraživačkog korpusa, nacrt strukture rada i primjer analize na jednom dijelu korpusa. Na taj način, kroz dosadašnja istraživanja izabrane problematike, Komisija je upoznata sa planiranim načinom obrade građe. Konstruktivnim</p>	

ObrazacD1: Ocjena podobnosti doktorske teze i kandidata

sugestijama, komentarima i pitanjima članovi Komisije dali su smjernice za dalji nastavak rada na doktorskoj disertaciji. Komisija je zaključila da se radni naziv teme *Komunikativni i ekspresivni modeli upitnih rečenica u jeziku crnogorskih medija* preformuliše u *Komunikativni i ekspresivni modeli upitnih rečenica u jeziku crnogorskih medijskih portala* zbog jezičke preciznosti, budući da su korpus istraživanja doktorske disertacije crnogorski medijski portali.

B. OCJENA PODOBNOSTI TEME DOKTORSKE DISERTACIJE

B1. Obrazloženje teme

U ovom istraživanju kandidatkinja se bavi sintaksičko-semantičkim odlikama komunikativnih i ekspresivnih modela upitnih rečenica u jeziku crnogorskih medijskih portala. Na kognitivno-semantičkom i komunikativno-pragmatičkom nivou to su jedinice kojim adresant u specifičnom rasporedu određenog skupa riječi traži od adresata informaciju o sadržaju propozicije o kojoj ima ograničeno znanje, dok ih na planu formalne strukture karakteriše prisustvo upitnika u finalnoj poziciji (v. Stevanović 1969; Stanojčić, Ostojić 1989; Mrazović, Vukadinović 1990; Piper i dr. 2005). Proučavanje *komunikativnih modela* ovih rečenica znači usmjeravanje pažnje na različite oblike kojima se na relaciji govornik–propozicija–sagovornik prenosi upitni tip obavijesti, te i ispitivanje prirode informativnog učinka povratne informacije. Takođe, predmet istraživanja biće i *ekspresivne interogativne varijante*, što znači da se prouče i sve leksičke, kontekstualne i strukturne intervencije prisutne pri uobličavanju emocionalnog stava adresanta prema upitnom sadržaju. Analizirajući sintaksičke pozicije na unutarrečeničnom nivou, značenja i relevantne sintaksostilematične elemente ova dva diferencijalna ali i komplementarna modela, kandidatkinja nastoji da razgraniči, te jasno odrediti njihov status i prezentuje sve relevantne osobine upitnosti u cjelini. Kao korpus za analizu odabran je jezik crnogorskih medijskih portala. Budući da tematskom širinom i, u vezi sa njom, žanrovskom raznovrsnošću odražava različite pojavne oblike interogativnosti, smatramo ga prikladnim za istraživanje ove vrste.

B2. Cilj i hipoteze

Glavni cilj disertacije je sistemska analiza komunikativnih i ekspresivnih modela upitnih rečenica evidentiranih u jeziku crnogorskih medijskih portala sa sintaksičkog i semantičkog aspekta. Stilistički pristup uključivaće se u slučajevima kada bude relevantan za rasvjetljavanje ekspresivnih varijanti interogativnosti na planu značenja i funkcija, odnosno u onim segmentima gdje je cilj opisivanje funkcionisanja nekih od važnih elemenata sintaksostilistike, kakvi su, prije svega, dekomponovani predikat i postupci ekspresivne sintakse (elipsa i parcelacija). U radu kandidatkinja teži opisu unutarrečeničnih funkcija zabilježenih primjera, potom uvidu u njihova strukturna obilježja, značenja i stilogene mogućnosti koje ostvaruju kao rečenična cjelina, te utvrđivanju tipa odnosa ekspresivnih i komunikativnih funkcija, kao i prepoznavanju sredstava izražajne poruke. Cilj je i ispitivanje procesa sintaksičkog oduzimanja, dodavanja ili permutacije u odnosu na leksičku i intonacionu ekspresivizaciju interogativnih formi. Potrebno je ukazati na zastupljenost upitnih rečenica u novinarskom stilu, te izdvojiti najfrekventnije strukturne modele i dobijene rezultate dovesti u vezu sa prirodom konteksta iz kog se ekscerpiraju primjeri.

Imajući u vidu različite mogućnosti i spektar tematike koju problematizuje, a s obzirom na činjenicu da se „po obuhvatnosti činjenica života i raznovrsnosti izraza novinarska djelatnost mjeri sa književnošću“ (Jovanović 2010: 82), kandidatkinja je kao glavnu hipotezu izdvojila da u jeziku savremenih crnogorskih medijskih portala upitne rečenice ostvaruju bogate i raznovrsne komunikativne i ekspresivne funkcije, a da je njihova distribucija i sintaksičko-semantička priroda uslovljena kontekstom upotrebe i žanrom publicistike u kom se javljaju. U vezi sa glavnom hipotezom, provjeriće se i tvrdnja da stepen ekspresivnosti zavisi od nivoa upitnosti, odnosno da komunikacijska komponenta slabi tamo gdje su istaknutiji stilski markeri. Pretpostavlja se da su ekspresivni modeli manje zastupljeni od komunikativnih, s obzirom na težnju ka afektivnoj nemarkiranosti uzusa, ali da se mogu detektovati čitavi nizovi prelaznih formi, koji ekspresivnom segmentu jezika omogućavaju da postoji u sekundarnom liku. Uvažavajući i polazeći i od postulata sintaksičke stilistike, kandidatkinja je postavila i hipotezu da se ekspresivni modeli dominantno grade postupcima ekspresivne sintakse (elipsom, inverzijom, parcelacijom i dr.), ali i umetanjem stilogene leksike, tropizacijom ili posebnom intonacijom. U fokusu istraživanja biće i sljedeća istraživačka pitanja: U kakvom su funkcionalnom odnosu rečenični elementi i kako je konstituisan informacioni centar? U kojoj

mjeri su analizirane jedinice podložne konverziji, a u kojoj je odnos sintaksičke sinonimije uslovljen kontekstom i medijskim „ambijentom” iz kog se izdvaja rečenica? U kakvom su odnosu strukturalna i semantička obilježja upitnosti? Koja su značenja upitnih rečenica zastupljena, kako u primarnom tako i u sekundarnom liku? Uzimajući u obzir tvrdnje domaćih lingvista da je u savremenom jeziku najčešći model upitnosti sa partikulom *li*, nameće se i pitanje: Koji su strukturalni modeli upitnih rečenica najčešći u jeziku medijskih portala i šta je tome pogodovalo?

B3. Metode i plan istraživanja

Ako se imaju u vidu savremene lingvističke tendencije i preplitanja sa drugim disciplinama, prije svega semantikom, a potom i pragmatikom i stilistikom, pristup sintaksičke orijentacije zahtijevaće da se istraživačka građa analizira pomoću više metoda. Kandidatkinja će početi od *metoda dedukcije i indukcije*¹ – totalne, pronominalne, izborne, dopunske i eho upitne rečenice analiziraće se sa svim svojim potkategorijama pojedinačno kako bi se na temelju toga izveli zaključci o opštim osobinama upitnosti, ali će se i razlagati na manje cjeline i rečenične elemente u cilju obuhvatnije i detaljnije analize. *Metod generisanja ili sinteze* koristiće prilikom utvrđivanja sintaksičkih odnosa na nivou rečenice, a *metod segmentacije ili analize* za opis funkcija pojedinačnih riječi i rečenica, pozicija informacionog upitnog centra, te opservaciju značenja i stilske obilježenosti svih ekscerpiranih modela. Da bi se utvrdio tip odnosa komunikativnih i ekspresivnih modela, pristupiće se njihovom poređenju *komparativnom metodom*. U teorijskim, ali i glavnim istraživačkim segmentima rada, njom će se predstaviti i odnos upitnih rečenica sa eksklamativnim i obavještajnim. Sinonimičnost interogativnih formi i mogućnosti njihove zamjene konkurentnim oblicima kandidatkinja će provjeravati *metodom supstitucije*, a uz navedene, težeći detaljnom opisu svakog segmenta istraživanja savremenom sintaksičkom, odnosno lingvističkom terminologijom, u cijelom istraživanju koristiće i *metod deskripcije*.

Planirano je da istraživanje bude sprovedeno kroz teorijski i praktični glavni dio, uz obavezna metodološka pojašnjenja, radi preglednijeg i obuhvatnijeg prikaza teme. Teorijski segment rada, prije svega, treba da precizno odredi upitne rečenice i definiše termine

¹ Metode definisane i korišćene u skladu sa teorijskim postavkama datim u: Predrag Piper (2000). Metodologija lingvističkih istraživanja: pregled i hrestomatija. Beograd: Filološki fakultet

komunikativnosti i ekspresivnosti, postavljajući ih u kontekst relevantan za analizu. Interrogativne rečenice su u prvom redu komunikativne jedinice, koje se izdvajaju kao posebna grupa upravo prema kriterijumu komunikativnog cilja da se njom traži nepoznata informacija. U sekundarnom liku vrlo često dolazi do semantičke transpozicije takve uloge, pa upitna rečenica „aktivira neku od svojih indirektnih komunikativnih funkcija, pri čemu kao njen semantički ekvivalent funkcioniše konstrukcija izjavnog ili eksklamativnog karaktera” (Babić 2014: 69). Iz tih razloga u teorijskom dijelu ispitivaće se mogućnosti naporedne konverzije, odnosno propozicionalno-semantičke transpozicije. Da bi se jasno odredila upitnost, u ovom segmentu rada kandidatkinja će ukazati i na razlike između njene sintaksičke i pragmatičke pojavnosti, odnosno diferencirati upitno strukturno ustrojstvo od semantičkog sadržaja, a uz to i predstaviti različite klasifikacije upitnih rečenica, zauzeti stav u odnosu na njihovu obuhvatnost i prikladnost, te prikazati dosadašnje stanje u nauci u vezi sa analiziranom temom, odlikama i prirodom jezika medijskih portala. Namjera je da se ekspresivni i komunikativni modeli u glavnom dijelu zatim rasporede prema formalnogramatičkim upitnim obilježjima i da se tako grupisani analiziraju s aspekta funkcija, značenja i stilogenih varijanti (kada su bitni za analizu).

Pored navedenog, u istraživačkom dijelu kandidatkinja će nastojati da ukaže na zastupljenost upitnih formi u novinarskom stilu, ispita njihova vezanost za određene žanrove publicistike, a potom i opiše funkcije rečeničnih elemenata i status informacionog centra, te grupiše sekundarna i primarna značenja upitnih formi u komunikativnoj i ekspresivnoj funkciji, kao i da razjasni vezu između ekspresivnog i informativnog učinka upitnih rečenica. Potrebno je i da se na izdvojenoj građi ispitaju principi funkcionisanja postupaka ekspresivne sintakse (parcelacije, elipse, inverzije), nominalizacije, dekomponovanog predikata, odnosno svega onoga što je u domenu interesovanja sintaksičke stilistike.

B4. Naučni doprinos

Upitne rečenice neizostavni su dio komunikacije i upotrebe jezika na svim funkcionalnim nivoima. Polazeći od takve činjenice, kao i da interogativnost u sistemu značenjske podjele rečenica ima značajno mjesto, s jedne, i neispitanosti sa gotovo svih aspekata, s druge strane – smatramo da će ovaj rad kroz sistematični naučni prikaz svih osobnosti upitnih rečenica na planu sintakse i semantike dati značajan naučni doprinos. Uz to, rezultati ove doktorske teze treba da doprinesu i mediološkim istraživanjima, s obzirom na to da će osvijetliti jedan segment jezika medijskih portala s posebnom namjenom i diskurzivnim učinkom.

B5. Finansijska i organizaciona izvodljivost istraživanja

Komisija i kandidatkinja smatraju da je planirani istraživački rad izvodljiv u finansijskom i organizacionom pogledu. Istraživačka građa dostupna je na internetu, a najveći dio stručne literature o temi u bibliotekama u državi.

Mišljenje i prijedlog komisije

(dati mišljenje i prijedlog)

Cijeneći cjelokupan istraživački proces koji je sprovela kandidatkinja mr Nevena Tomić-Brkuljan, rezultate koji su prezentovani u polaznim istraživanjima koji je Komisiji stavljen na uvid, kao i primijenjeni metodološki obrazac, Komisija zaključuje da je kandidatkinja zadovoljila složene naučnoistraživačke zahtjeve u dosadašnjem procesu izrade doktorske disertacije i da je tema *Komunikativni i ekspresivni modeli upitnih rečenica u jeziku crnogorskih medijskih portala* podobna za doktorsko istraživanje.

Istraživanja kandidatkinje i ostvareni rezultati, kao i usmeno izlaganje pred Komisijom u vezi sa procesom izrade doktorske disertacije, ukazuju na osmišljen i metodološki utemeljen naučnoistraživački proces, koji nagovještava i garantuje da će ovom doktorskom disertacijom mr Nevena Tomić-Brkuljan dati značajan doprinos sintaksičkim istraživanjima upitnih rečenica.

Svi navedeni vrijednosni sudovi o izabranoj temi, kandidatkinji i njenim dosadašnjim rezultatima, daju dovoljno osnova Komisiji za izricanje pozitivnog stava o podobnosti

doktorske disertacije *Komunikativni i ekspresivni modeli upitnih rečenica u jeziku crnogorskih medijskih portala* i kandidatkinje Nevene Tomić-Brkuljan.

Smatrajući da će ova doktorska disertacija biti originalan i u naučnom smislu vrijedan prilog crnogorskoj lingvistici, Komisija predlaže Vijeću Filološkog fakulteta, Centru za doktorske studije i Senatu Univerziteta Crne Gore da temu *Komunikativni i ekspresivni modeli upitnih rečenica u jeziku crnogorskih medijskih portala* usvoji kao disertabilnu, i kandidatkinji mr Neveni Tomić-Brkuljan odobri dalji rad na njenoj realizaciji.

Prijedlog izmjene naslova

Komisija je zaključila da se radni naziv teme *Komunikativni i ekspresivni modeli upitnih rečenica u jeziku crnogorskih medija* preformuliše u *Komunikativni i ekspresivni modeli upitnih rečenica u jeziku crnogorskih medijskih portala* zbog jezičke preciznosti, budući da su korpus istraživanja doktorske disertacije crnogorski medijski portali.

Prijedlog promjene mentora i/ili imenovanje drugog mentora

Komisija ne predlaže promjenu mentora, kao ni imenovanje drugog mentora.

Planirana odbrana doktorske disertacije

ljetnji semestar 2025. godine

Izdvojeno mišljenje

/

Napomena

/

ZAKLJUČAK		
Predložena tema po svom sadržaju odgovara nivou doktorskih studija	DA	NE
Tema je originalan naučno-istraživački rad koji odgovara međunarodnim kriterijumima kvaliteta disertacije	DA	NE
Kandidat može na osnovu sopstvenog akademskog kvaliteta i stečenog znanja da uz adekvatno mentorsko vođenje realizuje postavljeni cilj i dokaže hipoteze	DA	NE
Komisija za ocjenu podobnosti teme i kandidata		
Prof. dr Sonja Nenezić, Filološki fakultet, UCG, Crna Gora, članica (Titula, ime i prezime, ustanova i država predsjednika komisije)	<i>S. Nenezić</i>	
Prof. dr Miodarka Tepavčević, Filološki fakultet, UCG, Crna Gora, mentorka (Titula, ime i prezime, ustanova i država člana komisije)	<i>M. Tepavčević</i>	
Prof. dr Dušanka Popović, Filološki fakultet, UCG, Crna Gora, članica (Titula, ime i prezime, ustanova i država člana komisije)	<i>D. Popović</i>	
U Nikšiću, 6. 9. 2023. godine	DEKAN	<i>J. Lazić</i>

PRILOG

PITANJA KOMISIJE ZA OCJENU PODOBNOSTI DOKTORSKE TEZE I KANDIDATA	
Prof. dr Sonja Nenezić, Filološki fakultet, UCG, Crna Gora, članica (Titula, ime i prezime predsjednika komisije)	Pitanje kriterijalnosti u klasifikaciji upitnih rečenica.
	Forme je li i je l': sličnosti i razlike.
Prof. dr Miodarka Tepavčević, Filološki fakultet, UCG, Crna Gora, mentorica (Titula, ime i prezime člana komisije)	Kakva je komunikativna i ekspresivna funkcija upitnih rečenica i njihova uloga u novinarsko-publicističkom stilu?
	Koja metodologija će biti dominantna u istraživanju i na koji način ćete sprovesti statističku analizu?
Prof. dr Dušanka Popović, Filološki fakultet, UCG, Crna Gora, članica (Titula, ime i prezime člana komisije)	Na osnovu rezultata preliminarnog istraživanja, u kojoj mjeri je postojeći istraživački korpus odgovarajući?
	Kako vidite doprinos Vašeg istraživanja dubljem razumijevanju jezika medija, u lingvističkom smislu?
PITANJA PUBLIKE DATA U PISANOJ FORMI	
(Ime i prezime)	
(Ime i prezime)	
(Ime i prezime)	
ZNAČAJNI KOMENTARI	

Na osnovu člana 8 stav 4, a u vezi sa članom 32a Pravila doktorskih studija, Odbor za doktorske studije, nakon sprovedenog postupka glasanja, na sjednici održanoj 17. 07. 2023. godine dao je

SAGLASNOST

I

Da se prihvati prijedlog broj 01-1457/2 od 06. 07. 2023. godine za imenovanje Komisije za ocjenu prijave doktorske disertacije mr Nevene Tomić Brkuljan, u sastavu: dr Milodarka Tepavčević, vanredna profesorica Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore, dr Sonja Nenezić, vanredna profesorica Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore, i dr Dušanka Popović, vanredna profesorica Filološkog fakulteta Univerziteta Crne Gore.

OBRAZLOŽENJE:

Odboru za doktorske studije dostavljen je prijedlog broj 01-1457/2 od 06. 07. 2023. godine za imenovanje Komisije za ocjenu prijave doktorske disertacije mr Nevene Tomić Brkuljan, u gore navedenom sastavu.

Pravilima doktorskih studija propisano je da Komisija ima, po pravilu, tri člana, od kojih je jedan član mentor. Članovi komisije moraju biti iz naučne/umjetničke oblasti iz koje se doktorska teza predlaže. Uvidom u prijavu teme, zaključeno je da je predložena Komisija formirana u skladu sa Pravilima doktorskih studija.

Nakon sprovedenog postupka glasanja, od ukupno 11 članova Odbora, glasalo je 10 članova – 10 glasova ZA, nije bilo glasova protiv i uzdržanih, utvrđen je prijedlog kao u dispozitivu.

Broj: 01/2-842/3

Podgorica, 17. 07. 2023. godine

predsjednik Odbora za doktorske studije
Prof. dr Boris Vukićević